

## บทที่ ๕

### สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

#### ๕.๑. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า ศึกษาคุณค่าและความสำคัญในการสร้างอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) ศึกษาการสร้างอุโบสถในพระพุทธศาสนา (๒) ศึกษากระบวนการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๓) ศึกษาคุณค่าและความสำคัญในการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

##### ๕.๑.๑. การสร้างอุโบสถในพระพุทธศาสนา

แนวคิดในการสร้างอุโบสถในครั้งพุทธกาลนั้น มีเฉพาะการบัญญัติในการลงอุโบสถของภิกษุ โดยกำหนดให้มีวันอุโบสถ เพื่อประชุมกันกล่าวธรรม เพื่อยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงและไม่แสดงปาติโมกข์ในบริษัทที่มีคฤหัสถ์อยู่ด้วย ฟังบอกปารีสุทธิ ภิกษุรูปใดมีอาบัติพึงเปิดเผยอาบัติ หากภิกษุรูปใดป่วยมากให้พิจารณาอมัจฉะ มอบปารีสุทธิ ต้องประชุมทำอุโบสถในที่แห่งเดียวเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงตามบริเวณวิหารโดยที่ไม่ได้กำหนด มีรูปแบบ ลักษณะ และองค์ประกอบของอุโบสถ โดยการอนุญาตให้สมมติสถานที่เหมาะสมที่ภิกษุต้องการให้เป็นโรงอุโบสถ ไม่อนุญาตให้สมมติโรงอุโบสถ ๒ แห่ง อนุญาตให้ถอนโรงอุโบสถแห่งหนึ่งแล้ว จึงทำอุโบสถในโรงอุโบสถอีกแห่งหนึ่ง อนุญาตให้สมมติสีมา ฟังทักษิณิตแห่งสีมาไว้ ๘ อย่าง ไม่ฟังสมมติสีมาใหญ่เกินไปให้เกิน ๓ โยชน์ ไม่ฟังสมมติเล็กเกินไปให้เพียงพอภิกษุจำนวน ๒๑ รูป ไม่ฟังสมมติสีมาคาบเกี่ยวสีมา ไม่ฟังสมมติสีมาทับสีมา ความสำคัญของการสร้างอุโบสถคือ ใช้เป็นสถานที่ในการประกอบกิจ ๔ ประการ คือ การสวดปาติโมกข์ การกรณกฐิน การอุปสมบท และ อัพภาน หรือการสวดระงับอาบัติสังฆาติเสสของภิกษุ การประกอบกิจทั้ง ๔ ประการถือเป็นสังฆกรรม จำต้องใช้โรงอุโบสถที่มีการกำหนดสีมาเป็นขอบเขต เท่านั้น

การกำหนดรูปแบบ ลักษณะ และองค์ประกอบของอุโบสถในสังคมไทย ครั้งแต่โบราณ มีคติก่อสร้างใน ๓ ลักษณะ รูปแบบและคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก ๓ ส่วน คือ แผนผังอาคาร โครงสร้างอาคาร และรูปแบบลักษณะอาคาร องค์ประกอบหลักนี้ เมื่อนำมาประกอบรวมกันต้องอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่เหมาะสมลงตัว เพื่อให้ได้งานสถาปัตยกรรมที่สมบูรณ์แบบ และจากการพัฒนาที่ผ่านมาสามารถแบ่งแยกประเภทเป็นแผนผังอาคาร ๗ รูปแบบ

การกำหนดองค์ประกอบของอุโบสถในสังคมไทย กล่าวถึงองค์ประกอบใน ๓ ด้าน คือ องค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบภายใน และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถ หมายความว่า อาคารหรือกลุ่มอาคารรวมทั้งส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถสื่อให้งานชิ้นนั้นสะท้อนออกมาถึงคุณลักษณะในแง่ต่างๆ ในงานสถาปัตยกรรมทั่วไปมีประกอบด้วย องค์ประกอบแผนผัง องค์ประกอบอาคาร จำแนกออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ (๑) องค์ประกอบโครงสร้าง มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ ๓ ส่วน คือ องค์ประกอบโครงสร้างส่วนฐาน องค์ประกอบโครงสร้างส่วนเรือน องค์ประกอบโครงสร้างส่วนหลังคา (๒) องค์ประกอบตกแต่ง แยกย่อยออกเป็น ๒ ลักษณะ องค์ประกอบตกแต่งจริง องค์ประกอบตกแต่งเสริม นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดและชื่อเรียกในส่วนขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นอุโบสถในสังคมไทยด้วย

#### ๕.๑.๒. กระบวนการสร้างอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กล่าวถึง แนวคิดในการสร้างอุโบสถ ตามยุคสมัยของประเทศไทย จากสมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ คือ แนวคิดการสร้างอุโบสถสมัยสุโขทัย, สมัยอยุธยา, สมัยกรุงธนบุรี, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และกล่าวถึงแนวคิดในการสร้างอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกระบวนการสร้างอุโบสถกลางน้ำ

แนวคิดการสร้างอุโบสถ, อุโบสถในสมัยสุโขทัยเหมือนกับประเทศอินเดีย คือไม่มีการสร้างอาคารถาวร ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่เปิดโล่ง อาศัยเพียงแนวสีมาปักแสดงเขตสำหรับทำสังฆกรรม หลักฐานที่เป็นจดหมายเหตุในจารึกบนแผ่นศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๙ แสดงให้เห็นว่า อุโบสถในสมัยนั้น เป็นไปในลักษณะ นทีสีมา หรืออุโบสถน้ำ ตามคติแห่งลังกาวงศ์ อุโบสถมีสีมากำหนดเขตโดยรอบ อยู่ห่างไปเป็นเอกเทศ มีขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก แต่เพียงพอให้ภิกษุจำนวน ๒๑ รูปได้ประกอบพิธีสังฆกรรมและไม่ได้เน้นความสำคัญเท่าวิหาร สมัยอยุธยา ช่วงต้นสมัย แนวคิดสำหรับการสร้างอุโบสถ นิยมแยกอุโบสถไปอยู่เป็นสัดส่วนต่างหากและมีขนาดเล็กกว่าวิหาร ช่วงกลางไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา อุโบสถมีความสำคัญมากที่สุดในวาสจะถูกสร้างอยู่ข้างหน้าหรือควบคู่กับวิหาร สมัยกรุงธนบุรี ยังคงรักษาคติแบบแผนเดิมจากกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้รับอิทธิพลของศิลปะ ๕ อย่าง คือ ๑) อิทธิพลศิลปะแบบอยุธยา ๒) อิทธิพลศิลปะแบบสุโขทัย ๓) อิทธิพลศิลปะแบบจีน ๔) อิทธิพลศิลปะแบบตะวันตก ๕) ศิลปะแบบรัตนโกสินทร์แท้

แนวคิดในการสร้างอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกิดขึ้นจากสถานที่ดั้งเดิมของทางมหาวิทยาลัย ที่กรุงเทพมหานคร ไม่เอื้อต่อการที่ให้นักศึกษาแก่พระภิกษุและพุทธศาสนิกชนได้อย่างเพียงพอ ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยจึงมีแนวคิดที่จะหา

สถานที่แห่งใหม่ให้สามารถรองรับการขยายตัวของกิจการมหาวิทยาลัยในปัจจุบันและอนาคต เมื่อได้รับการถวายที่ดินที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบกับทางพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ) ท่านได้มีเมตตาแก่มหาวิทยาลัยจึงอุปถัมภ์การสร้างอุโบสถกลางน้ำ อุโบสถกลางน้ำนั้นเกิดจากแนวคิดที่ว่า สร้างอุโบสถขึ้นมาเพื่อใช้เป็นที่ประกอบสังฆกรรมสำหรับพระภิกษุ ที่มาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

รูปแบบ ลักษณะ ของอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อุโบสถกลางน้ำมีรูปแบบ ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น ตั้งอยู่กลางสระน้ำขนาดใหญ่ พื้นที่ใช้สอยชั้นล่าง ๓,๕๐๐ ตารางเมตร พื้นที่ใช้สอยชั้นบน ๑๖๐ ตารางเมตร องค์ประกอบภายนอก มีศาลารายรอบอุโบสถอีก ๗ ศาลา และศาลาประดิษฐานรูปเหมือนพระพรหมมิ่งคลาจารย์บริเวณหน้าอุโบสถด้านซ้าย องค์ประกอบภายใน พระพุทธรูปพระประธานในอุโบสถ คือ พระพุทธรูปปางปราบพระยาชมพูบดีหรือปางทรงเครื่อง, จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถกลางน้ำ เล่าเรื่องระดับบนผนังทั้งสี่ด้านมี ๑๖ ห้องภาพ

#### ๕.๑.๓. คุณค่า และความสำคัญอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประกอบด้วยการศึกษาคุณค่า และความสำคัญของการสร้างอุโบสถกลางน้ำ ในด้านพุทธศิลป์เป็นงานที่บ่งบอกถึงความสัญลักษณ์ อัตตลักษณ์ของความเป็นพระพุทธศาสนา ความงดงามอ่อนช้อยของศิลปะของคนไทยที่ผ่านทางพระพุทธศาสนา ปรากฏออกมาเป็นอุโบสถกลางน้ำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ในด้านจิตใจ อุโบสถกลางน้ำแห่งนี้เป็นปณิธานสุดท้ายของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ) ที่ต้องการสร้างประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่พุทธศาสนิกชนรุ่นหลัง, ในด้านความสามัคคี อุโบสถกลางน้ำ อุปถัมภ์การก่อสร้างโดยพระพรหมมิ่งคลาจารย์ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ด้วยความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง และในด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเกิดมีตามาหากใครมาทำลายทำร้ายให้พุทธศาสนา สั่นคลอนเหล่านี้จะต้องปกป้องทุกคน คนที่มาอุโบสถกลางน้ำมาถือศีล มาบำเพ็ญภาวนาได้เห็นพุทธศิลป์ทำให้จิตใจสะอาด จึงเกิดความรักหวงแหนดำรงไว้ซึ่งการรักษาพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นอุโบสถกลางน้ำคือการสร้างความมั่นคงให้พระพุทธศาสนา

#### ๕.๒. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจึงขอเสนอแนะไว้ ๒ ประเด็นหลักดังนี้

### ๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ยังมีสิ่งที่น่าสนใจนอกเหนือจากวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ผู้วิจัยได้ศึกษา จึงขอเสนอแนะไว้ ๒ ประเด็นหลักดังนี้

(๑) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรมีโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ศึกษาคุณค่าและความสำคัญของการสร้างอุโบสถที่เกิดขึ้นหลังภายหลัง พ.ศ.๒๕๐๐ ของจังหวัดอยุธยา เพื่อทราบถึงการสร้างอุโบสถกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(๒) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรมีโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ศึกษาคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ บูรณะ ปฏิสังขรณ์อุโบสถเก่าของจังหวัดอยุธยา เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

### ๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๒.๑. ศึกษาคุณค่าและความสำคัญของการสร้างวัดภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕.๒.๒. ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถกลางน้ำของประชาชนที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา